

3. Проблемы изучения иностранного языка // Режим доступа: <http://cosmopolitonline.ru/stati/problemy-izucheniya-inostrannogo-yazika.html>

Кураш Т.А.

викладач I категорії,

Торговельно-економічний коледж

Київського національного торговельно-економічного університету

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ЦІННОСТЕЙ

Сьогодні надзвичайно актуальним є вивчення проблем ціннісних орієнтирів української молоді в європейському контексті з метою виявлення реальної картини всього, що відбувається з сучасною молоддю. Саме молодь є тим елементом, для якого найбільш складно у невизначеності формувати свою власну систему цінностей [1, с. 37]. Для різних категорій молоді існують свої уявлення про авторитети, норми поведінки, пріоритети. Особливо це помітно у ставленні молоді до мови свого народу, яка є універсальним засобом вираження внутрішнього світу індивіда, складовою загальнолюдських цінностей. Більша частина студентів володіє навичками культури мовлення. Але все ж сьогодні під час занять можна почути від студентів: *Повторіть ще раз!* (або *Шо–шо?*) замість: *Повторіть, будь ласка, ще раз!* Студенти часто використовують не лише сленгові слова, а й жаргонну і, що взагалі неприпустимо для майбутнього випускника ВНЗ, – обстенну (позанормативну) лексику, яку польські мовознавці називають *бридкою*. Мовна неграмотність, невміння написати елементарний текст, перекласти його з української мови на російську чи навпаки чомусь перестали сприйматись як недолік. Культура мовлення всього нашого суспільства і культура мовлення студентів зокрема – це чи не найяскравіший показник стану їх моральності, духовності, культури взагалі [1, с. 35]. Словесний бруд, що заповонив їхнє мовлення, мовленнєвий примітивізм, вульгарщина – тривожні симптоми духовного нездоров'я народу. Спливають часи, а сленгова мовотворчість студентів не згасає. Вона лише дещо видозмінюється в лексиці, семантиці,

оновлюється разом з науково-технічним прогресом чи духовним регресом. Мовлення деяких студентів у позааудиторному студентському, ширше – молодіжному середовищі дещо відрізняється від їх же мовлення в аудиторіях. Розмовляючи між собою, студенти часто використовують сленгізми, напр.: *знать бєса* – говорити нісенітницю; *рвати когті, набирати обороти* – переходити швидко з генетики на анатомію; *здати на шару* – легко скласти іспит; *рубати хвости* – відмовити в чомусь; *торба з анатомії* – важка незрозуміла тема.

Лексика студентів особливо в останні роки тяжіє до активізації «знижених» лексичних засобів, які отримали можливість без обмежень сполучатися з усіма стилістичними опонентами: молодіжним, злочинним жаргонами, жаргоном музикантів, жаргоном комерсантів, комп'ютерним жаргоном. Взаємопроникнення сленгу різних арготичних груп, особливо кримінальної, у студентську, мабуть, можна пояснити посиленням криміногенної ситуації, надмірною романтизацією деякими студентами життя кримінального світу [2, с. 235]. Тому робота над культурою мовлення сучасного студента – це і велика виховна робота з молододу людиною, якій потрібно прийняти духовну істину – культура мовлення – не інтелігентська забаганка, а життєва необхідність для народу [4, 7]. Знання загальних законів риторики – це суспільна потреба, пов'язана із практичною діяльністю людини. У риторичі як області гуманітарного знання розроблено закони і принципи мовленнєвої поведінки, описані практичні можливості їхнього застосування, що дозволяє досягти головної мети спілкування – забезпечення взаєморозуміння між людьми, гармонізація стосунків комунікантів.

Основи культури спілкування кожної людини закладаються в сім'ї, школі, вищому навчальному закладі. Але, очевидно, і в школі, а головне, у сімейному оточенні діти часто не чули від однолітків і батьків ввічливих слів. Мабуть, спілкування в деяких сім'ях обмежувалося лише наказовими формами і у вигляді не лише літературних виразів. У вищому навчальному закладі викладач повинен приділяти особливу увагу виховному потенціалу позакласних заходів на морально-етичні теми. Внаслідок їх систематичного проведення виробляються навички та звички культурної поведінки студентів при спілкуванні, які поступово стають якостями особистості. Позааудиторні заходи допоможуть студентам правильно аналізувати різноманітні ситуації у спілкуванні, оцінити свою мовленнєву культуру та інших, оволодіти формулами

мовленнєвого етикету та нормативними правилами поведінки у суспільстві.

Важливо використовувати такі види виховної роботи, як бесіда, анкетування та тестування. Під час проведення бесіди можна обговорити моральне наповнення художніх фільмів, дізнатися ставлення студентів до сучасної реклами та телевізійних передач. Використання анкет та тестів допоможе вихователю проаналізувати стан та рівень загальної культури студентів, їх моральні цінності, уподобання. Вивчення іноземної мови, знання традицій та етикету спілкування інших народів світу створить передумови для спорудження міцного фундаменту загальної культури студента. Цілком зрозуміло, що така робота вимагає від викладача великої уваги та сумлінності і не може бути виконана за короткий час. Вона повинна проводитися поступово. Потрібно наполегливо допомагати студентам оцінювати та аналізувати свою мовленнєву поведінку та поведінку інших, опановувати правила спілкування, оволодівати уміннями приймати участь у діалозі культур.

Проблема оволодіння основами професійного мовлення і мовленнєвою поведінкою студента може бути успішно вирішена в тому випадку, коли це навчання буде засноване на єдиній концепції, на базі цілісного курсу, адресованого студентам. Основою цієї концепції може стати риторичний підхід, орієнтований на пошуки, теоретичне осмислення і практичне втілення оптимальних шляхів оволодіння ефективним, успішним, результативним професійним мовленням. Навчаючи і виховуючи студентів, кожен викладач своїм прикладом має стверджувати, що мовна культура кожної людини, і студентів зокрема, має стати їх надійною опорою у вираженні незалежності думки, розвиненості людських почуттів. Сьогодні перед викладачами ВНЗ стоїть завдання, щоб кожен студент оволодів і засобами комунікативної професійної компетентності (комунікативна компетентність – це, на думку дослідників, володіння засобами мовної комунікації і професійна компетенція як інформаційна складова). Комунікативну компетенцію визначають як творчу здатність людини послуговуватися інвентарем мовних засобів (висловами, дискурсами тощо). Така здатність базується на знаннях людини та її готовності до їх адекватного, доречного використання.

Студенти уже з першого курсу спроможні засвоїти основні вимоги щодо мовленнєвої діяльності, зокрема, це стосується:

– необхідності опанування знаннями про дієву силу слова, мовлення, досконалого володіння словниковим запасом і навичками їх застосування відповідно до ситуації;

– володіння технікою мовлення (дихання, дикція, темп, інтенсивність, динаміка);

– прагнення впливати живим словом як на свій внутрішній стан, так і на стан (настрій) слухачів (майбутніх учнів).

Виходячи з цих вимог, структура мовленнєвої підготовки студентів реалізується у таких чотирьох напрямках:

- 1) анатомо-фізіологічні (фізичний);
- 2) лексико-граматичний;
- 3) культури мовлення;
- 4) мовленнєвої діяльності.

Все це загалом сприяє успішній мовленнєвій підготовці, а відтак і введенню в практичний обіг поняття «мовленнєва підготовка», яка враховує основні функції мовленнєвої діяльності будь-якого індивіда: інтегративну (поєднання біологічних і соціальних процесів); комунікативну (мовлення як засіб спілкування між людьми); навчальну (формування знань про мову і мовлення, розвиток умінь і навичок спілкування); формуючу (сприяє покращенню знань та умінь, саморозвитку самовдосконаленню); культурологічну (культура мислення, культура почуття, культура мовлення тощо); розвиваючу (орієнтація на індивідуально-особистісний підхід, спрямований на самореалізацію); соціальну (передача і формування соціального досвіду особистості, що практично можна здійснити за умови організації реальної і ситуативної діяльності студентів); інформативну (охоплює широке коло питань, які розкривають об'єктивні закономірності світу, систему знань, оцінок тощо); спонукальну (забезпечує активне ставлення до засвоєння знань, готовність кваліфікувати інформацію на рівні її необхідності й доцільності, створення емоційного комфорту); еталонно-показову (виховання за допомогою своєї діяльності і самої особистості, а не лише адекватно дібраних методів і засобів); пристосувальну (пристосування форми, якостей мовлення до ситуації). Розвиткові мовної майстерності і виробленню ціннісних орієнтирів сучасної молоді (людська культура, людяність, почуття власної гідності, вміння вільно і грамотно висловлюватись тощо) сприяє висвітлення взаємозв'язку вербальних і невербальних засобів спілкування (з цією метою можна

використати евристичні бесіди, розповіді, прийом зосередження уваги на зовнішній поведінці учасників діалогу). Під час таких занять студентів потрібно розсадити у вигляді «підкови», [5, 3]. щоб вони могли спостерігати за мімікою, жестами, поставою. Потім бажано проаналізувати зі студентами зовнішні прояви комунікантів, наголосити на тому, які саме невербальні засоби сприяли забезпеченню ефективного спілкування. Після таких занять поведінка студентів має змінитися: вони стануть уважнішими, доброзичливішими один до одного, краще формулюватимуть свої думки, по-іншому будуть ставитися до мови.

Виховання у студентів мовної свідомості – усвідомлення мови свого народу, держави як складової загальнолюдських цінностей можна забезпечити методами різнобічного впливу на почуття (бесіда, дискусія, власний приклад викладача). Сьогодні досконале володіння мовою стає важливим компонентом професіограми фахівців різного профілю. Адже повний вияв професійних обдарувань індивіда відбувається саме засобами мовлення. У такий спосіб особа може реалізувати себе в різних життєвих ролях, скорегувати хід міжособистісного спілкування, що забезпечує ефективну взаємодію у середовищі виробничого колективу. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема виховання у мовця, що усвідомлено творчо користується мовою як засобом самотворення, самоствердження і самовираження, загальнолюдських ціннісних орієнтирів, оскільки сьогодні культура і мова виявилися об'єднаними в царині духовних вартостей кожної людини і всього суспільства.

Кожен, хто отримує сьогодні вищу освіту, повинен вчитися глибоко пізнавати тонкощі рідної мови, сприймати красу слова.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми розбудови національної освіти: Збірник науково-методичних праць. – К. – Херсон, – 1997. – С. 34–37.
2. Непийвода Р. Як усе ж таки запровадити українську мову у наших вузах? // Державність української мови і мовний досвід світу: Матеріали міжн. конф. – К., 2000. – 444 с.
3. Слостенин В.А., Шубин Э.П. Языковая коммуникация и обучение иностранным языкам. – М., 1972. – 350 с.
4. <http://allbest.ru/k-2c0b65625b2ad68b5d43b89421306c37.html>
5. <http://lib.ua-ru.net/diss/cont/35742.html>